

România literară

PREMIILE LITERARE

(paginile 4-5)

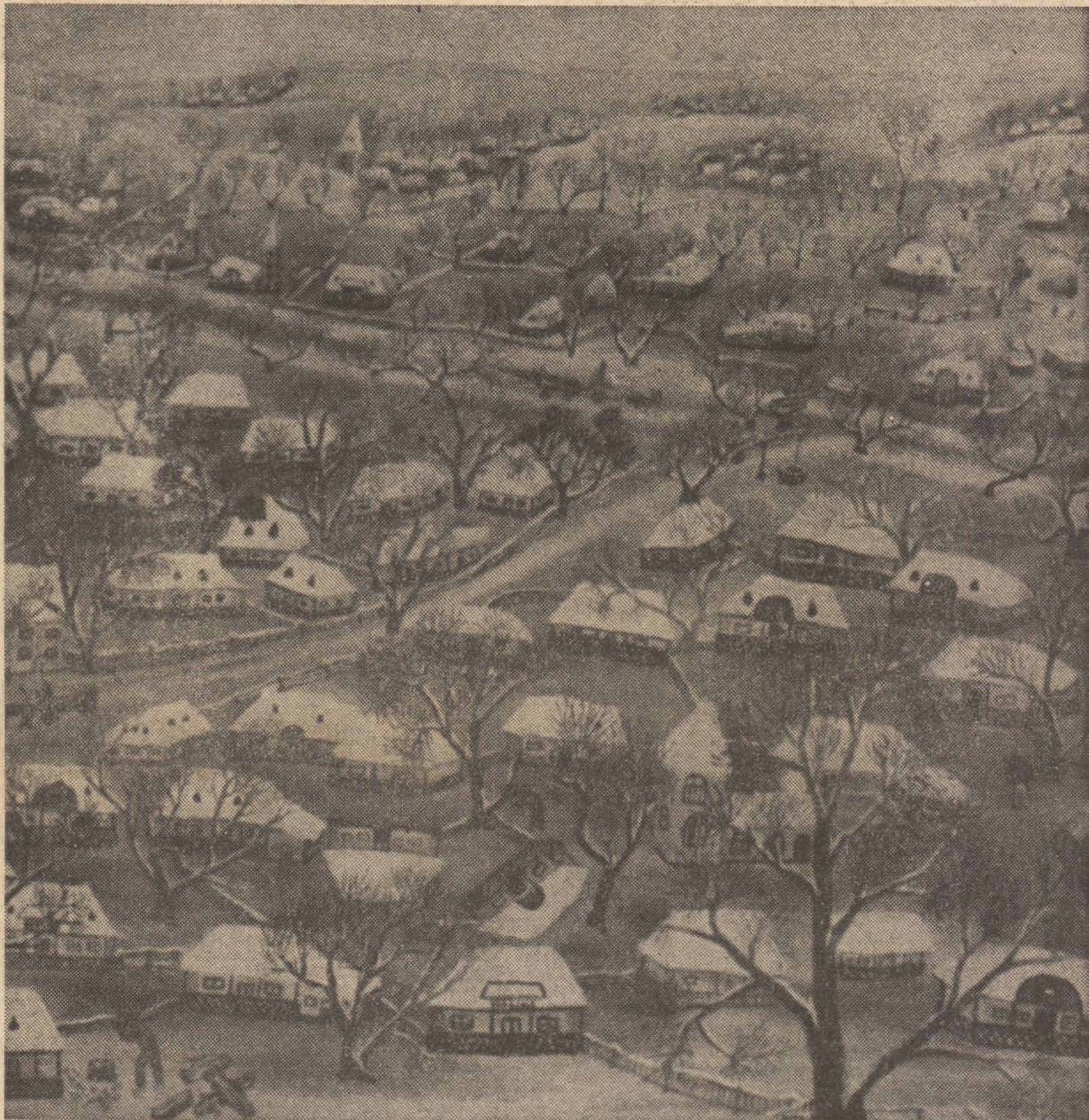
„Cîntarea României”

CEA de a treia ediție a Festivalului național „Cîntarea României” — încheiată în aceste zile prin spectacolul de gală al laureaților și prin expoziția deschisă în sălile Muzeului de artă din Capitală, a oferit, în variate însumări, remarcabile valori de artă din toate tărîmurile creației, aparținînd artiștilor profesioniști și amatori, într-o fericită îngemănare, cum și din spațiul creației populare și de artizanat, cu surprinzătorul adaos al artei naive — a pus în lumină talente noi, de o impresionantă prospețime și originalitate, alături de cunoscuți meșteri populari, a încununat cu premiile Festivalului formații de teatru, ansambluri corale, interpreți ai cîntecului și dansului, dovedind încă o dată ce energii nebănuite se pot manifesta în expresia artei, atunci cînd prețuirea și spiritul critic deopotrivă prezidează un organism al culturii la scară națională. După experiența citorva ani se pot constata formele multiple de conlucrare între artiștii profesioniști și cei amatori, între uniunile de creație și instituțiile care participă în toate etapele Festivalului la afirmarea culturii. Vedem în aceasta manifestarea unei înalte concepții asupra rolului artei și culturii în viața socială, precum și căile de întîmpinare a locului unde kitsch-ul și amatorismul de joasă înțelegere mai ridică semne de întrebare. Indicațiile secretarului general al partidului, în sensul găsirii mijloacelor de multiplicare a lucrărilor artistice de valoare excepțională, a scoaterii lor din condiția piesei de muzeu, pentru a ajunge la îndemîna unei păturii cât mai largi a populației, adaugă o semnificație în plus atîtor strădanii, cu perspectiva cultivării frumuseții în viața oamenilor.

În felul acesta, Festivalul național „Cîntarea României” se dovedește a fi modul cel mai cuprinzător de organizare a vieții culturale și a spiritului creator al maselor populare, potrivit structurii societății socialiste și instituțiilor create în acest scop, în orizontul unei reale democrații a culturii. În același timp, cuprinderea în aceste activități a unui număr cît mai mare de oameni creează un teritoriu mai cuprinzător al difuziunii valorilor artei și literaturii, o mai fericită condiție de afirmare a personalității. Dacă ținem seama de multitudinea formelor de manifestare în cadrul Festivalului, de activitățile neîntrerupte de la o etapă la alta, în școli și facultăți, în întreprinderi, în casele de cultură și căminele culturale, și dacă adăugăm activitățile tehnico-științifice care se înscriu în cadrul acesta, concursurile, activitatea cenaclurilor etc., putem spune că Festivalul național „Cîntarea României” este de fapt viața culturală a țării, în care partidul și statul investesc nu numai valori materiale ci și o îndreptățită încredere. Un profund sentiment patriotic și o nemărginită iubire față de valorile perene ale poporului nostru au dus la această realitate, la acest adevăr spiritual al națiunii : adevărul ființei sale libere și independente, în dreptul firesc de prețuire a moștenirii sale culturale și de afirmare în lumea contemporană a potențelor sale spirituale.

Prezențele scriitoricești în ansamblul acestor manifestări sînt cuprinse într-o bună parte din activitățile Uniunii Scriitorilor, după cum se presupune a fi o necesitate a vieții literare și un răspuns firesc al fiecărui scriitor la nenumăratele solicitări ale cititorilor. În primul rînd, însă, sînt prezențele cărților, valorile literare adăugate de la un an la altul patrimonului acestor timpuri de excepțională efervescență creatoare. Această realitate este ilustrată și la capătul ediției a treia a Festivalului național „Cîntarea României”, prin numărul mare de distincții care încununează opere literare și de artă reflectînd adevărul vieții așa cum se oglindește în treptele edificării societății socialiste. De asemenea, publicațiile Uniunii Scriitorilor și celelalte reviste de cultură și artă adaugă multitudinea preocupărilor lor, paginile de beletristică și de comentarii critice, de judecată asupra faptelor culturii și artei, și prin întregul lor program alcătuiesc un important capitol în Festivalul național „Cîntarea României”. Aceasta s-a putut vedea și în sălile Muzeului de artă, din numărul mare de cărți și de reviste expuse, expresia literară figurînd cu cînte alături de arta meșterilor și a mîinilor iscusite, așa cum a fost ea înfățișată în culoarea și specificul fiecărei regiuni, de către toate județele țării. Un pelsaj spiritual unic, o țară a creației, a frumuseții, cîntarea ei de totdeauna, afirmarea prin expresia artei a înaltelor valori și idealuri.

„România literară”

IOAN ALUPOAIE : Peisaj din Mileanca, jud. Botoșani

(În acest număr, reproducem din Expoziția republicană a creatorilor populari, artiștilor amatori și profesioniști, laureați ai Festivalului „Cîntarea României” 1979—1981)

Satul românesc

■ AM ascultat înmărmurit și de astădată cîteva cîntări străvechi ale satului românesc rostite de copii geniali ai acestui popor descoperiți în ultimii doi ani cu prilejul Festivalului național „Cîntarea României”.

Mi-au venit în minte gîndurile unui savant japonez ce le rostea despre satul primordial al Europei care viază ca nicăieri în Maramureșul Transilvaniei.

Trebuie să ai sufletul generos, inima bună și mintea milostivă ale unui Dante sau Eminescu, Bach sau Enescu să poți încapa atîta bucurie și seninătate, atîta împăcare în cosmos pe care le celebrează satul românesc de milenii aici în jurul Carpaților.

Îmi spuneam încă o dată ceea ce Karl Barth spunea despre Mozart, acest copil ingeresc al bucuriei pure, ca fiind expresia spiritului sărbătorind Logosul întrupat în istorie, că această cîntare a Maramureșului, această jubilație cosmică a eliberării de-

pline din puterea morții și a vremelnicei pe care o exprimă Hora Călușarilor sau trîlurile Ciocirlei, se întîlnesc toate acestea cu cele mai desăvîrșite capodopere ale spiritului neamurilor celor mai pilduitoare din istorie care își datorează existența istorică tocmai acestui adevăr al Logosului întrupat cu milenii în urmă în inima planetei, vestind neamurile din umbra morții și din întunericul neștiinței, zorii izbăvirii, pacea pe pămînt și între oameni buna învoire. S-a născut această frumusețe a sufletului românesc în saț pentru că satul este așezat tocmai pe axa lumii în acei nuclei fecunzi care iradiază energie în jurul semințelor care mor regenerîndu-se an cu an în holde și vîl pentru a întreține prin piine și vin viața plenară a fiecărei făpturi în parte în puterea viețuirii morale în familie și Patria pe fața pămîntului.

Ioan Alexandru

România literară

DIRECTOR: George Ivaşcu. Redactor şef adjunct: G. Dimisianu. Secretar responsabil de redacţie: Roger Câmpăna.

DIN 7 ÎN 7 ZILE

Vigilenţa şi solidaritatea popoarelor

ESTE o pregnantă realitate că prestigioasă iniţiativă a preşedintelui României, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, de salvagare a păcii, în Europa şi în lume, prin încetarea escaladării cursei înarmărilor şi, în primul rând, prin eliminarea celei mai stridente ameninţări: rachetele nucleare de pe continent, — această iniţiativă culminând cu uriaşa manifestare de masă din capitala ţării s-a împletit multiplu semnificativ cu puternice acţiuni — demonstraţii, mitinguri, marşuri, alte manifestări cu aceeaşi finalitate — din numeroase ţări europene, şi nu numai europene.

Ca atare, a şi ţinut secretarul general al Partidului să rezele la grandioasa adunare din ziua de 5 decembrie: „Am salutat şi salutăm marile manifestări populare din Europa şi de pe alte continente îndreptate împotriva cursei înarmărilor, consacrate dezarmării, dezarmării atomice, făuririi unei păci trainice, apărării dreptului popoarelor la existenţă liberă. Poporul nostru a fost şi va fi întotdeauna alături la marile manifestări pentru pace din Europa; deşi nu am fost prezenţi fizic, am fost alături de manifestările din Europa pentru pace, aşa cum considerăm că şi popoarele europene, luptătorii pentru pace din Europa sînt prezenţi aici, la Bucureşti, în lupta pentru pace”. Aşadar, o nobilă concepţie a solidarităţii între popoare, întru identitatea aceluiaşi ţel, de afirmare a voinţei maselor largi populare de pretutindeni şi, cu precădere, din continentul cel mai pîdit de catastrofa nucleară, de a apăra cu toată energia însăşi condiţiile lor existenţiale, viaţa, odată cu cuceririle civilizaţiei şi culturii care au propulsat pirghiile de progres în accepţia cea mai umană — pe întreaga suprafaţă a globului.

NU DE MULT, cunoscutul cotidian francez „Le Monde”, sub titlul „Pacificism în Europa, trecind în revistă diversele manifestări pentru apărarea păcii, menţionează că în Danemarca s-a creat o „Asociaţie a social-democraţilor antimilitarişti”, alţii constituind mişcarea „Niciodată război”, mişcare dintre al cărei animatori, d-na Jitte Hylden, deputat, a declarat că singurul mijloc de a evita un război mai ales în cazul statelor mici este de a realiza o mai bună cooperare între popoare, înţelegînd, prin aceasta, acţiuni pentru o mai bună cunoaştere între locuitorii din Vest şi cei din Est, „care şi ei doresc pacea tot atât de mult ca şi noi”. În Norvegia, de asemenea, se evidenţiază declaraţia unui fost ministru şi deputat laburist, Jens Evens, care, încă în primăvara anului 1980, critica aspru decizia guvernului din Oslo de a accepta stocarea de material militar american pe solul norvegian. „Trebuie să terminăm odată, spunea el. Superputerile nu au dreptul să hotărască viitorul nostru. Guvernele noastre trebuie să le explice clar ce aşteptăm de la ele. Noi, statele mici, avem o responsabilitate deosebită. Trebuie să creăm un climat care să permită iniţierea unor noi dialoguri”.

În continuare, „Le Monde” constată că în ultimii ani un rol esenţial în dezvoltarea sentimentelor pacifiste în Europa de Nord l-au jucat organizaţiile de femei. Astfel, la 13 mai 1978, în toate ţările nordice au fost organizate asemenea manifestări. La Stockholm defilaseră aproximativ 10.000 de persoane, protestînd împotriva bombei cu neutroni şi cheltuielilor militare suedeze. În iulie 1980, un manifest în favoarea păcii, semnat de peste 520.000 femei, era remis la Copenhaga secretarului general al Naţiunilor Unite, Kurt Waldheim. În şcoli şi la locurile de muncă se distribuiau ilustrate cu porumbelul păcii. La chemarea mai multor organizaţii scandinave şi finlandeze, mii de femei au participat în vara acestui an, între 22 iunie şi 6 august, la „Marşul pentru pace 1981”. „Apărarea e o problemă foarte importantă şi trebuie să ne angajăm. Nu mai este posibil să ne comportăm ca acei spectatori aflaţi în balcoane. De aceasta depinde viitorul şi supravieţuirea copiilor noştri” — declara o militanţă a mişcării suedeze, „Femeile pentru pace”. În restul articolului, ziarul comenta mişcarea pentru pace din Franţa.

OPOZIŢIA crescîndă faţă de amplasarea noilor rachete în Europa a fost reflectată de presa majorităţii ţărilor din Occident. Astfel, săptămînalul britanic „The Economist” evidenţiază că în decurs de numai o săptămînă (24—31 oct.), peste o jumătate de milion de persoane au demonstrat, mai ales la Londra, Roma, Bruxelles, apoi la Bonn (unde s-au înregistrat 300.000 de participanţi) împotriva amplasării de arme nucleare în Europa de Vest. În Olanda mişcarea împotriva escaladării înarmărilor atomice a culminat — precum se ştie — cu uriaşa demonstraţie de la Amsterdam. Manifestări de protest şi luări de poziţie semnificative s-au înregistrat, de asemenea, în S.U.A., în Canada şi în alte părţi ale lumii. De notat, apoi, că într-un memorandum remis Comandamentului N.A.T.O. la Bruxelles, un fost amiral şi şase generali în retragere din ţări membre ale N.A.T.O. — Franţa, R.F.G., Norvegia, Portugalia, Italia şi Olanda — au cerut Alianţei atlantice să elimine toate armele nucleare din arsenalul ţărilor Europei occidentale. Ofiţerii în retragere au cerut reluarea procesului de destindere, în locul „politicii hazardate de confruntare”.

Am citat aceste manifestări de atitudine după agenţia americană „Associated Press”. Numeroase alte asemenea — simptomatice — manifestări — şi în primul rând ale exponenţilor maselor largi populare — au fost zi de zi aduse la cunoştinţă de către mijloacele de informare din numeroase ţări.

INTR-UN asemenea context, de tot mai amplă sensibilizare a opiniei publice din Europa şi din restul lumii, au fost cu atât mai intens evidenţiate acţiunile urmînd noii iniţiative de pace pentru dezarmare, a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, a României, culminînd cu Apelul Marii Adunări Naţionale către toţi factorii respectivi pentru oprirea cursei înarmărilor atomice şi cu imorternizarea preşedintelui ţării de a se adresa personal preşedintelui Leonid Brejnev şi preşedintelui Ronald Reagan, ca şi celorlalţi conducători ai statelor semnatare ale documentului final al Conferinţei de la Helsinki. Este demersul cărui i-a succedat uriaşa demonstraţie populară de la 5 decembrie din Bucureşti, cînd tovarăşul Nicolae Ceauşescu a rostit cunoscuta cuvîntare sintetizînd puternica voinţă de pace a poporului nostru — toate acestea avînd un extraordinar ecou în rîndurile opiniei publice de pretutindeni. Căci, mai presus de orice, acţiunile României pentru salvagardarea păcii marceau concepţia solidarităţii depline cu toate popoarele din Europa şi din lumea întreagă, necesitatea de a acţiona unite, pînă nu va fi prea tîrziu, pentru salvarea bunului cel mai de preţ al omenirii, viaţa însăşi. Odată cu tot ceea ce, după milenare strădăni, s-a înfăptuit — ca bin al tuturor oamenilor — întru propăşirea civilizaţiei şi culturii.

Cronica

Viata literară

Plenara Consiliului Uniunii Scriitorilor

■ Marţi, 15 decembrie 1981, la Bucureşti, a avut loc plenara Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor. Au mai participat, ca invitaţi, membrii Comisiei de cenzori a Uniunii, scriitori — membri ai Consiliului naţional al Frontului Democratiei şi Unităţii Socialiste, redactori şefi ai unor publicaţii editate de Uniunea Scriitorilor, care nu sînt membri ai Consiliului Uniunii.

A fost păstrat un moment de reculegere în memoria scriitorilor decedaţi în perioada iulie—decembrie 1981: Bernhard Capesius, Szekely Gyula Kormos, Dumitru Mazilu, Sasa Pană, Costache Popa, Lotte Berg, Agatha Bacovia, Taşcu Gheorghe, Soni Pal, Paul Constant, Sergiu Al. George, Molter Karoly, Ion Rusu-Sîmbanu.

Ordinea de zi a plenarei a fost următoarea: — Informare asupra acţiunilor determinate de conducerea Uniunii Scriitorilor de la Conferinţa naţională a scriitorilor pînă la această dată; — Despre sarcinile ce revin Uniunii Scriitorilor în lumina expunerii tovarăşului Nicolae Ceauşescu la plenara C.C. al P.C.R. din 25 noiembrie 1981; — Despre importanţa, pentru scriitorii din România, a noii iniţiative a tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU, secretar general al Partidului Comunist Român, preşedinte Republicii Socialiste România, cu privire la lupta pentru dezarmare şi pace; — Ratificarea comisiilor de lucru ale Biroului Uniunii şi constituirea comisiilor de lucru ale Consiliului Uniunii; — Aprobarea regulamentelor de premii ale Uniunii Scriitorilor şi ale Asociaţiilor de scriitori pe anul 1980; a regulamentelor pentru Marele premiu şi ale Premiilor speciale pe anul 1980; a regulamentului de premii pentru traduceri peste hotare din literatura română; — Alegerea juriului de acordare a premiilor Uniunii Scriitorilor pe anul 1980; — Diverse.

Preşedintele Uniunii Scriitorilor, Dumitru Radu Popescu, a relevat importanţa Programului de dezvoltare a literaturii din ţara noastră pe următorii patru ani, document aprobat de Conferinţa naţională a scriitorilor, ca şi a tuturor sarcinilor pe care nemijlocit le pune scriitorilor conducerea superioară de partid şi de stat. Consiliul Uniunii a fost informat despre sinteza problemelor ridicate la Conferinţa naţională a scriitorilor şi care vor fi urmate cu rigoare şi consecvenţă, pentru rezolvarea lor în spiritul ideologiei partidului nostru şi al legilor ţării. Printre preocupările stînd în atenţia imediată a conducerii Uniunii au figurat permanentizarea caietelor critice din cuprinsul revistei „Viaţa Românească” şi legitimarea dreptului de autor la editările critice ale unor opere clasice, demersurile făcute pentru o mai bună reprezentare a limbii şi literaturii române în programa şcolară de liceu (prin dezbateri succedive cu reprezentanţi ai Ministerului educaţiei şi învăţămîntului), precum şi eforturile pentru o colaborare mai aplicată dintre scriitori şi cinematografia românească. O atenţie specială a fost acordată cinstirii memoriei şi operei marilor scriitori George Bacovia şi E. Lovinescu

(la centenarul naşterii acestora), a memoriei şi operei poetului Nicolae Labiş, cu prilejul comemorării a 25 de ani de la încetarea sa din viaţă. Din suita acţiunilor dedicate afirmării literaturii în masele de cititori (şezători literare, întîlniri cu cititorii, prezentări de cărţi, îndrumare a unor cercuri şi cenacuri literare, prezenţe scriitoriceşti în fabrici şi uzine, pe şantiere şi platforme industriale, la case de cultură şi în cămine culturale), se adaugă iniţiativa constituirii unor cenacuri ale Uniunii Scriitorilor, deosebi în centre de cultură din afara oraşelor de reşedinţă ale Asociaţiilor de scriitori. Efortul pentru a conjuga condiţiile optime ale creaţiei literare cu rezolvarea unor probleme privind condiţia de viaţă a scriitorului din România rămîne temei de durată al procesului menit să ducă la realizarea unei literaturi pe măsura însăşi a timpului cel-trăim.

Următoarele două puncte ale ordinii de zi au fost prezentate de Ion Hobana, secretar al Uniunii Scriitorilor, şi de Alexandru Balaci, vicepreşedinte al Uniunii. Aceştia au subliniat rolul determinant pe care-l au indicaţiile tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU referitor la orientarea fenomenului culturii din România, în circumstanţele în care conştiinţa scriitorilor se însuşeşte neşovăit în luptă pentru dezarmare şi pace, cu mijloace specifice şi de mare audienţă în întreaga lume.

Pe marginea problemelor cuprinse în ordinea de zi, la dezbateri, au luat cuvîntul scriitorii Ioan Alexandru, Alexandru Andriţoiu, Cezar Baltag, George Bălăiţă, Stefan Bănuşescu, Nikolaus Berwanger, Ana Blandiana, Bodor Pal, Eta Boeriu, Geo Bogza, Nina Cassian, Mircea Ciobanu, Romulus Cojocaru, Aurel Covaci, Daniela Crămaru, Dan Cristea, Ovid S. Crohmăniceanu, Dan Culcer, Dan Dutescu, Gabriel Dimisianu, Mircea Dinescu, Stefan Augustin Dolnas, Dimokos Geza, Geo Dumitrescu, Dinu Flămînd, Laurentiu Fulga, Mircea Radu Iacoban, Traian Iancu, Ion Ianoşi, Gelu Ionescu, Mircea Iorgulescu, Eugen Jebeleanu, Ion Lăncrăjan, George Macoveanu, Toma George Maiorescu, Ileana Mălăncioiu, Gellu Naum, Bujor Nedelcovici, Vasile Nicolescu, Ioanichie Olteanu, Z. Ornea, Alexandru Paleologu, Octavian Paler, Nicolae Prelipceanu, Valeriu Răpeanu, Romulus Rusan, Petre Sălcudeanu, Mircea Sântimbreanu, Eugen Simion, Mircea Horia Simionescu, Szilagyi Istvan, Szasz Janos, Stefan Teaciu, Mircea Tomuş, Constantin Toiu, Mircea Zăciu.

Consiliul Uniunii a ratificat comisiile de lucru ale Biroului Uniunii (a căror componenţă a fost dată publicităţii într-unul din numerele anterioare ale revistei) şi a aprobat componenţa comisiilor de lucru ale Consiliului, care se dau publicităţii în acest număr.

Lucrările plenarei au fost conduse de Dumitru Radu Popescu, preşedintele Uniunii Scriitorilor.

COMISII DE LUCRU ALE CONSILIULUI UNIUNII SCRITORILOR

COLEGIUL DE ONOARE: Geo Bogza, Radu Boureanu, Ion Brad, Şerban Cioculescu, Geo Dumitrescu,

Ion Ianoşi, Octavian Paler, Sütö Andras, Mircea Zăciu.

COMISIA DE VALIDARE A PRIMIRII DE NOI MEMBRI: Nikolaus Berwanger, Constanţa Buzea, Mircea Ciobanu, Valeriu Cristea, Ovid S. Crohmăniceanu, Geo Dumitrescu, Victor Felea, Galfalvi Zsolt, Mircea Iorgulescu, Nicolae Manolescu, Florin Mugur, Alexandru Paleologu, Eugen Simion, Ştefan Teaciu, Laurenţiu Ulici, Mircea Zăciu, Horia Ziliu.

COMISIA PENTRU PROBLEMELE TÎNERETULUI: Paul Balahur, Micolă Corsiuc, Daniela Crăsnaru, Mircea Dinescu, Gabriel Găfita, Carolina Ilica, Mozes Attila, Werner Söllner, Grete Tartler, Doina Uricariu, Richard Wagner.

COMISIA PENTRU CINSTIREA MEMORIEI SCRITORILOR: Ioan Alexandru, Mihai Beniuc, Ana Blandiana, Dan Cristea, Leonid Dimov, Kanyadi Sándor, Alexandru Oprea, Sănziana Pop, Ion Popescu-Puţuri, Titus Popovici, Nicolae Prelipceanu, Marius Robescu, Romulus Rusan, Marin Sorescu, Mircea Horia Simionescu, Sorin Titel, Mihai Ursachi.

COMISIA PENTRU CULTIVAREA LIMBII ROMÂNE ŞI A NAŢIONALITĂŢILOR CONLOCUTOARE: Eta Boeriu, Arnold Hauser, Gelu Ionescu, Janoshaz György, Nicolae Manolescu, Aurel Martin, Dumitru Micu, Mircea Sântimbreanu, Eugen Simion, Nichita Stănescu, Franz Storch, Mircea Tomuş, Ion Vlad.

COMISIA DE CONTESTAŢII LA PRIMIREA DE NOI MEMBRI: Emil Brumar, Gabriel Dimisianu, Laszloffy Aladar, Dorin Tudoran, Romulus Vulpesu.

COMISIA DE CONTESTAŢII LA PENSII: Constanţa Buzea, Anghel Dumbrăveanu, Hajdu Gyözö, Mircea Radu Iacoban, Radu Tudoran, Dan Tărchilă, Constantin Toiu.

COMISIA EDITORIALĂ: Alexandru Balaci, George Bălăiţă, Alexandru Caprariu, Valeriu Cristea, Ovid S. Crohmăniceanu, Domokos Geza, Gabriel Dimisianu, Paul Everac, Fodor Sándor, Romulus Guga, Mircea Radu Iacoban, Mircea Iorgulescu, Ioanichie Olteanu, Z. Ornea, Octavian Paler, Valeriu Răpeanu, Mircea Sântimbreanu, Marin Sorescu, Franz Storch, Mircea Tomuş, Cornel Ungureanu.

COMISIA JURIDICĂ: Ion Dodu Bălan, Anton Breitenhofer, Mihail Crama, Virgil Duda, Laurenţiu Fulga, Mihai Gligariu, Aurel Martin, Bujor Nedelcovici, Vasile Nicolescu, Emil Popenaru, Vasile Rebreanu, Szilagyi Istvan, Dumitru Teaciu, Nicolae Ţatomir, Alexandru Voitin.

COMISIA DE RELAŢII EXTERNE: Alexandru Balaci, Franz Johannes Bulhardt, Nina Cassian, Aurel Covaci, Mihnea Gheorghiu, Dan Hăulică, Ion Hobana, Lefay Lajos, George Macoveanu, Mircea Maliţa, Adrian Marino, Virgil Teodorescu, Eugen Uricariu.

COMITETUL CASEI SCRITORILOR: Dan Desliu, Ioana Diaconescu, Dinu Flămînd, Traian Iancu, Eugen Jebeleanu, Romulus Vulpesu, Haralamb Zîncă.

În spiritul colaborării

● Ne-au vizitat ţara Vítězslav Ryznek — director al Institutului de teorie şi istorie literară din Praga, şi Alena Plavcová — redactor la revista „Literární Měsíčník”. Oaspeţii au avut o întîlnire de lucru la Uniunea Scriitorilor cu Ion Hobana — secretar al Uniunii, Zor Dumitrescu-Buşulenga — director al Institutului de teorie şi istorie literară „George Călinescu”, Sanda Apostolescu, Balogh József, Corneliu Barborică, Jean Grosu.

● În perioada 3—17 decembrie 1981 s-a aflat în ţara noastră, în cadrul acordului cultural, o delegaţie a Uniunii Scriitorilor din R.P. Chineză formată din Cheng Bingyi, secretar al Uniunii, director adjunct al Institutului de literatură străină, redactor şef al revistei „Literatura universală”, şi Ding Ying.

Oaspeţii au fost primiţi la Uniunea Scriitorilor de George Bălăiţă şi Constantin Chiriţă, vicepreşedinţi, şi Ion Hobana, secretar. În cursul vizitei, delegaţia chineză s-a întîlnit cu scriitorii Paul Anghel, Mircea Radu Iacoban, Constantin Ionescu, Radu Lupan, Romul Munteanu, Dan Tărchilă, Radu Tudoran şi a avut contacte cu edituri şi reviste literare. În timpul călătoriei în provincie a vizitat oraşele Braşov, Iaşi, Timişoara şi mănăstirile din nordul Moldovei.

Scriitorii chinezi au fost primiţi la conducerea Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste de Ion Găleşanu, secretar de stat, şi Vasile Nicolescu, directorul Direcţiei literaturii şi publicaţiilor literar-artistice.

Seară omagială Alexandr Fadeev

● Miercuri, 16 decembrie 1981, Cenacul de traduceri şi literatură universală „Al Philippide”, al Asociaţiei scriitorilor din Bucureşti, a organizat o seară literară omagială, cu ocazia aniversării a 80 de ani de la naşterea lui Alexandr Fadeev. Despre opera scriitorului au vorbit: Elena Loghinovschi, Radu Tudoran (traducător al romanului „Ultimul din Udeghe”) şi Aurel Covaci, secretarul Secţiei de traduceri şi literatură universală. Fragmente din opera lui Fadeev au

cîntat: Marcel Gaftan (traducătorul romanului „Înfrîngere” şi „Tînăra Gardă”) şi Aurel Covaci (fragment din „Ultimul din Udeghe”).

Au fost de faţă George Bălăiţă, vicepreşedinte al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, şi Traian Iancu, director la Uniunea Scriitorilor.

Din partea Ambasadei Sovietice la Bucureşti, seara omagială a fost onorată de prezenţa tovarăşului Adam Ivanovici Kordoneţ, prim secretar al ambasadei.

Şezătoare literară

● Luni, 14 decembrie 1981, sub auspiciile secţiei de poezie a Asociaţiei scriitorilor din Bucureşti şi ale Cenacului de luni, la Casa de cultură a studenţilor „Grigore Preoteasa” s-a desfăşurat o seară literară dedicată în exclusivitate creaţiei membrilor cenacului. Au citit din lucrările proprii Mircea Cărlărescu, Traian T. Coşovei, Magdalena Ghica, Bogdan Ghiu, Florin Iaru, Ion Bogdan Lefter, Doru Mareş, Emil Muşat, Ion Strătan, Călin Vasile. În cadrul discuţiilor, poezii Ana Blandiana, Denisa Comănescu, Ioana Crăciunescu, Dan Deşliu şi

Toma George Maiorescu au scos în evidenţă nivelul ridicat al lucrărilor prezentate, atmosfera particulară ce caracterizează poezia tinerilor cenacalişti — unii dintre ei prezenţi de pe acum cu volume în vitrinele librăriilor —, trăsăturile distincte, originale, specifice fiecărui autor. S-a insistat, de asemenea, asupra atenţiei sporite pe care presa literară s-ar cuveni s-o acorde tinerilor poeţi, precum şi asupra sarcinilor ce revin secţiei de poezie — A.S.B. în legătură cu promovarea valorilor autentice din rîndurile tineretului universitar.

Vachel Lindsay

● La 5 decembrie a.c. s-au împlinit 50 de ani de la moartea poetului american Vachel Nicholas Lindsay (1879—1931). El a murit în 1912 cu plachetă pe fața din cauza unei rinite de luat drept ne, urmată de Privetoearea chineză și alte zii, 1917, Balenle de din California, 1920, minarea și coliba, 1926, care suflă o o arenă, 19, Pomeiulul străzii Washington, 1929. Despre etul care a plăcut mai tin criticilor decit pu-culul, care l-a iubit și mirat, poetul E.L. Mas-s a publicat poate mo-grafia cea mai compre-nzivă: Vachel Lindsay, poet american, 1935.

Artre — Beauvoir — ultima conversație

● „Aceste conversații au avut loc în vara anu-1974, la Roma, apoi începutul toamnei. La ris, Uneori Sartre era osit și imi răspundea a-poda [...] dar n-am in-cat să le rescriu în usul literar al cuvintu-; mă temeam să nu formeze cuvintele lui vtre sau să nu alterez anteile care îngăduie să se asă meandrele ale si să se as-oea sa vie“. Este de o relatare bru-a ultimelor conversa-ne care Simone de uvoir le-a avut cu rtre în fata unui mag-tofon. Timo de aproa-oi ani după moartea Sartre este din nou actualitate datorită u-cărți răscolitoare: La remonie des adieux allimard). Cartea are ă pârți: prima con-rată jurnalului ultimi-zece ani (1970—1980) a viații lui Sartre, a a alcătuită din con-satiliile Sartre — Beau-ir.

Baba Djighida

ică și dra-abei Djighi- (în imagine), remarcă-a scriitoare din Sierra one, se bucură de largă ularitate și prețuire în tara sa, cit și în eroase țări din Asia Africa. Opiniei publice e aceste zone il sint e cunoscute înflăcra-e ei acțiuni împotriva ismului, colonialismului apartheidului, în apăra-păcii, a viitorului eniril. „Scriitorii din a și Africa — sublinia ba Djighida — știu ce ice după sine războiul, aceea noi trebuie să hem neincetat să nu dune deasupra noastră și întunecați ai unui streilea război mondial. toria literaturii progre-te este de a denunța eltirile imperialiștilor și e marionetelor lor. Lupta atinuă!“

● Distins cu premiul ar al televiziunii vest-mane pentru trilogia etica rezistenței, scri-ful Peter Weiss (în agine) a publicat de d două tomuri ale nalelor sale așternute

Criticul muzic Bernard Shaw

● Înainte de deveni cel mai mare dramaturg de limbă engleză de la Shakespeare încoace, Bernard Shaw (în imagine, o fotografie din 1896) a fost critic teatral, iar, mai ina-înte, critic muzical. O opinie larg răspândită este că și în aceste două inde-letniciri el a rămas ne-egalat pînă astăzi. Motiv pentru care muzicologul Dan H. Laurence a hotăr-rit a întreprinde realiza-rea unei ediții complete a scrierilor lui Bernard Shaw referitoare la muzi-că. Au rezultat astfel trei volume însumind 2.855 de pagini, apărute sub titlul Shaw's Music (Muzica lui Shaw). Alături de cronici despre spectacole de ope-ră, concerte și recitaluri, se află incluse însemnări despre muzicanți ai stră-zii, colindători, expoziții de instrumente muzicale.

Shakespeare în limba hindi

● În virtutea specifi-cului dezvoltării istorice a Indiei, primii scriitori europeni a căror operă a devenit cunoscută cititorilor indieni au fost cei en-glezi. Din literatura cla-sică engleză, creația lui Shakespeare s-a bucurat de o largă răspindire, atît în limba originală cit si din numeroase traduceri în limbile indiene. În hindi, limba oficială, au fost tălmăcite aproape toate operele marelui Will, dar numai pentru lectură, nu și pentru rea-lizare scenică. În ultimii ani — după cum scrie ziarul „Dian Yug“ — si-tuatia a evoluat pozitiv, si multe din capodopere-le shakespeareane au vă-zut lumina rampei. Este cazul tragediei Macbeth, tradusă în limba hindi de cunoscutul poet Raghuvir Sahai special pentru In-stitutul national de artă scenică din Delhi.

O biografie a lui Arthur Schnitzler

● La 50 de ani de la moartea marelui drama-turg și prozator vienez Arthur Schnitzler, editu-ra Molden a scos de sub tipar primul volum bio-grafic complet. Lucrarea conține amănunte privind relațiile scriitorului cu scenele vieneze, cu me-diul literar și artistic din vremea sa. Autoarea, Re-nate Wagner, a elaborat această carte pe baza mărturiilor lui Heinrich Schnitzler, fiul scriito-rului, precum și a jurna-lor, scrisorilor și a al-tor documente pe care Schnitzler le-a lăsat moș-tenire.

Un interviu cu Peter Weiss

Între 1971—1980, adică în perioada cit a lucrat la cele trei volume ale ro-manului. Un corespondent al televiziunii din R.F. Germania s-a întretinut cu scriitorul la Stockholm. Discuția s-a axat cu pre-cădere asupra trilogiei consacrată mișcării de rez-istență împotriva fascis-mului. „Ideea unității forțelor antifasciste — preciza Peter Weiss — străbate întreaga mea lu-rare. Triumful acestui ide-l a dus, la vremea res-pectivă, la victoria asupra fascismului. Lupta împo-triva regimurilor dictato-riale continuă acum în America Latină și în Afri-ca. O uriașă importanță revine în această luptă ar-tei. Fapt este că în dome-niile artei, literaturii și

Flaubert omagiat

● Numerele 4/5 pe 1981 ale publicației „Revue d'histoire littéraire de la France“ sint consacrate în întregime lui Flaubert. În e cele 13 studii publi-cate aici, atrag atenția: „Aperul descriptiei de R. Debray-Genette, Sa-lambô sau de la barbarie la visul uman de B. Mas-son, Aspecte ale istoriei teiei în „Educația senti-tală“, de A. Fairlie, ri și legendarul de Bart, De la Sartre la Flaubert sau geneza unui roman adevărat de Cl. Burgelin. Tot aici, la rubrica Note și Documen-te, apar contribuțiile Un inedit de Flaubert: Lutte du Sacerdoce et de l'Em-pire, 1857, de J. Frey, și Moartea Emmei Bovary. Surse medicale de D. Stiller.

Jurnalul Charlottei

● Născută la Berlin în 1917 în familia unui chi-rurge cultivat, Charlotte Salomon a rămas orfană de mamă la 9 ani. La 20 de ani s-a îndrăgostit de un bărbat extraordinar, de două ori mai în vîrstă decit ea. La 26 de ani a murit la Auschwitz. În-a-înte de a fi aruncată în lagărul de exterminare, ea si-a povestit viața în 769 de imagini colorate, un fel de jurnal pictural, amintind prin forța sa de evocare de celebrul Jurnal al Annel Frank. Strinse într-un volum intitulat Charlotte si a-părut în editura america-nă Viking Press, portre-tele, scenele de grup si compozițiile Charlottei alcătuiesc o sugestivă au-tobiografie, remarcabilă mai ales prin forța cu care evocă durerea sufle-tească, asemănătoare po-te celei a marilor artiști expresionisti.

Un debut strălucit

● Reușita filmului Tău-nul, după romanul cu a-celași titlu de E. Voinich, se datorează în bună mă-sură, după cum aprecia regizorul peliculei, N. Masenko, interpretării re-marcabile a rolului titu-lar de către tinărul actor Andrei Haritonov. Impli-nea 20 de ani cînd a tur-nat prima secvență a fil-mului, iar Serghei Bon-darciuk, interpretul lui Montanelli, îi ura: „Să sperăm, Andriusa, că a-această aniversare a naste-rii tale va fi ziua nasterii unui nou actor sovietic“. Andrei Haritonov si-a în-susit tehnica actricească direct în practica creatiei, realizînd o partitură ad-mirabilă pentru care a fost distins cu „Nimfa de aur“ la Festivalul filmelor de televiziune de la Monte Carlo.

Belov, monografie

● La editura Rossia, în colecția „Scriitori ai Rusiei Sovietice“, a apărut mo-nografia Vasili Belov, de I. I. Cezelnev, cunoscut ca autor al unor valoroase studii despre Dostoievski, Tiutcev etc. Criticul in-vestighează de data aceas-ta creația unuia din cei mai originali prozatori ai generației lui Astafiev, Rasputin, Solouhin, Abra-mov, Kazakov.

LA SALA ARGHEZI:

Expoziție Jugendstil

■ DE aproape trei decenii formele de artă cunoscute în Germania și Austria sub denumirea de Jugendstil, în Franța de Art-Nouveau, în Anglia de Modern-Style sau Liberty, comportînd deci, cum spune denumirea, intenția noutății și spirit juvenil, au reintrat în circuitul gustului artistic cu o amploare care merge pînă la furie. Aceasta după ce în anii 30 erau privite cu dispreț. Se spu-neau despre ele „gust mînchenez“, „sen-timentalism vienez“, „artă mondenă“, iar un vas Gallé, o broșă de epocă, un scaun de Josef Hoffmann: ce oroare!

Astăzi astfel de obiecte ating prețuri re-cord și transpun pe admiratori în extaz. Motivațiile acestei reinvieri sint multe și complicate; ele se leagă nu numai de rațiuni estetice, ci și de noi căi ale ex-perienței naturii, de cercetările freudi-ene, de problematica ambientului în marile orașe industrializate. Expoziția trimisă de Institutul Goethe din München, alcătuită în cea mai mare parte din ingenioase reproduceri și din cîteva obiecte originale aparținînd prin-cipalelor formulări internaționale ale Jugendstilului, are darul de a declanșa rapid înțelegerea citorva date de bază ale acestui, să-i spunem, puțin straniu fenomen.

Pe măsură ce mari expoziții de opere originale consacrate momentului Jugend-stil se înmulteau — citez dintre ele doar pe cea din 1964 la München și pe cea din 1972 la Berlin —, se observa că traseele concepției estetice ale acestei arte erau mult mai numeroase decît estetici li-niilor curbe și ornamentalismul spiralei. Un întreg repertoriu de idel și simboluri ieșeau la iveală; implicit și un variat repertoriu de forme. A existat un Jugendstil liniar, scriere simplificată la limita extre-mă a sintezei expresive — A. Beardsley, H. Van de Velde se înscriu aici — dar există și unul geometric propus de Mackintosh și continuat de vienezii. Va-riantele geografice nu sint mai puțin im-portante: astfel coloraturile folclorice ale Jugendstilului în țările Europei centrale și răsăritene. Temele joacă și ele un rol: universul floral — se știe — dar și ver-siuni antropomorfe, de la figurile gracile la cele diabolice.

Un întreg capitol cuprinde conținuturi progresist militante. Este în special capi-tolul publicistic — afișe, reviste, cărți — și n-ar fi exagerat să spunem că presa modernă de artă își are originile în acele momente. „De la perna de divan la edi-

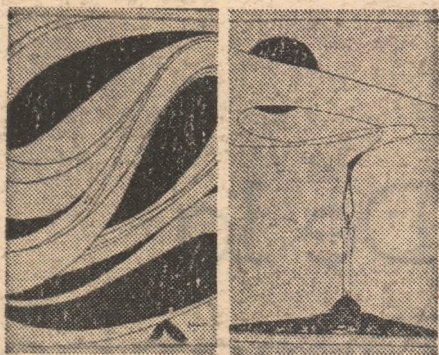
LA SALA DALLES:

Friedensreich Hundertwasser

■ MULT așteptata expoziție a celebra-ului artist Hundertwasser s-a deschis la sala Dalles. Există mai multe căi de acces spre această operă considerabilă, care a stîrnit multe discuții și este departe de a fi numai, sau în principal, un capitol de pictură și grafică. Prima intrare duce la arta de șevalet — a tabloului — și o face pe traseu cronologic, de la debutul din anii '40 cu desene cu-minti, de bună tradiție lirică austriacă, pînă la operele de vîrf din perioada 1972—1975. Atunci a atîns Hundertwasser punctul de echilibru maxim în experiența formelor vizuale și în manipularea lor. Importantă mi se pare aici sublinierea faptului că exercitiul transpunerii în im-agine (fiindcă exercitiu este, în pictura și grafica lui Hundertwasser, disciplina vo-loasă a gestului scrierii) are la el un ca-racter integrator de istorie și cultură eu-ropeană.

Cu tablourile lui, Hundertwasser trăiește cu ardore dimensiunile spirituale ale culturii austriece. Nu doar fiindcă ar ple-ca de la căutările lui Gustav Klimt și Egon Schiele, extrăgînd, distilînd din ele esența decorativă și reușind s-o înnoiască prin schimbarea tonalității dinspre nostal-gic și gust amar către sonorități senine, de copilăroasă bucurie, dar și fiindcă o-dată cu preferința pentru o elegantă baro-că a mișcării și cu inepuizabilă fantezie în aplicarea simbolului spiralei la contin-uuri de experiență poetică actuală. Hun-dertwasser păstrează intacte valori locale de ingenuitate, de farmec dulce, perfect curat, de atmosferă jucăus policromă, e-vocatoare de sate carintiene sau tiroleze. „Case în zăpadă sub ploaie de argint cu drumeag roșu“, „Case galbene, gelozie“, „Ploaia cade departe de noi“, nu lasă nici o îndoială asupra prezenței unor astfel de urme.

Cîmpul de cuprindere culturală merge însă la Hundertwasser mai departe decît zonele proprii țării! Din cultura modernă ne face să ne gîndim la belgianul Toorop și Paul Klee; din cultura artistică popu-lară la pictura icoanelor pe sticlă a Bava-riei și Boemiei; din gotic — la amintirea vitraliilor; din străvechi izvoare celtice — la grafii și simboluri. Trebuie remar-cată aici și asemănarea pe alocuri dintre Hundertwasser și Tulescu; de pildă în imaginile care multiplică motivul „Ochiu-lui“: în „Casă pentru copaci și pentru oameni“ sau în seriile indiene ori neo-zeelandeze. Mitologia personală a lui Tulescu, din care izvorăște demersul lui

Desene de Bradley și Behmer

ficiu“ glăsuia programul lui Van de Vel-de: într-adevăr Jugendstilul s-a amestecat în toate. Această extensie de preocupări face necesar să se releve cîteva concepte care au alimentat coerența profundă a Jugendstilului, dincolo de multele lui în-fățișări. Conceptul de energie, de unitate a formelor universului; idealul organici-tății, ideea că formele vizibile sint meta-morfozabile și că însuși procesul metamor-fozei are o substanță și o putere de ac-țiune simbolice, sint prezente în operele de seamă ale Jugendstilului și justifică opinia că fiecare din curentele artei mo-derne a găsit în Jugendstil un punct de plecare ori o sursă de alimentare.

Expoziția de față este construită în prin-cipal pe exemple din arhitectură: cu ima-gini din transparentele clădiri ale lui Horta, la Bruxelles, cu exact contrariile clădiri ale lui Gaudi, la Barcelona, adevă-rate furnicare de forme în mișcare. Repro-duceri după vase de o grație ușor mor-bidă; altele după pagini de tipărituri, bi-juterii, detalii de mobilier, gravuri din tezaurele graficii Jugendstil, de la Vallo-tton la Vogeler; o imagine desprinsă din celebra fîntînă „Băieți visînd“ de la mu-zeul Folkwang reușesc să evoce atmo-sfera unei epoci plină de tensiune a gin-dirii și simțirii. Este un merit de seamă al expoziției, merit la care a contribuit substanțial aranjamentul propus de Ofi-ciul de expoziții. Nu spunea oare Ernst Jünger, vizitînd odată muzeele din Anvers, că încearcă să lase operele să devină ano-nime pentru a se cufunda mai bine în at-mosfera lor?

simbolizator, nu ține însă de cadrul ac-tion-ist în care funcționează simbolismul lui Hundertwasser, ca de altfel și gîndirea lui teoretică. „Spirala“ — leitmotiv, principiu al vieții formelor la Hundertwasser — are pentru artistul austriac o semnificație be-nefic-activă, de tradiție celtică, si pînă la urmă, substratul optimist al motivului, plasat în ansamblul teoriilor estetico-eco-logice ale lui Hundertwasser, capătă o notă militant-angajată.

Întîm cu această pe a două poartă a operei lui: poarta programatico-etică. Apărute în anii 50, manifestele lui Hun-dertwasser au avut la început un caracter tehnic-artizanal. Cîrînd însă intervine acel ton profetic-militant cu care, prin in-termediul citorva notuni cheie — „Trans-automatismul“, „Creația obligatorie“ — artistul proclamă zorile unui nou ev cul-tural. Semnele acestuia — desigur, nu chiar foarte clare — ar fi un entuziasm participativ, pornind de la ideea unității naturii și a priorității ei în toate domeni-le; de asemeni un anti-geomatism de-finitiv ecologic („Jos linia dreaptă și tot ceea ce deriva din cultul ei“).

În anii 60, și mai ales spre sfîrșitul de-ceniului, în contextul mișcărilor studen-tesci din Franța și R.F.G., formulările lui Hundertwasser — care prevesteau unele din ideile atunci în circulație — cresc în exaltare ecologic-protestatară. Critica a-cerțară a culturii și civilizației moderne, critică contrazisă de evidentul spirit de continuitate culturală al operei nîștite și gravate de Hundertwasser, se concretizează la începutul anilor '70 în propuneri practice constructive. Atunci se naște se-ria machetelor de locuințe, în care anon-rișul este înlocuit cu o pădure, iar locata-rii unora din apartamente sint comedi. Cîteva din aceste machete se află în ex-pozitie. Programul amuzant și ingenuu-tonic cuprins în „Manifestele de arhitec-tură“, nu este însă host de conștiență vi-zuală, atunci cînd apare tradus în obiecte. Propensiunea lui Hundertwasser pentru formele de artă activă și de comunicare largă s-a accentuat în ultimii ani. Mai toate variantele artei aplicate — locătura de carte, afișul, timbrele, arta textilă-lor — îl interesează. Operele de acest fel sint realizate cu același elan al imagina-ției, ca si întreaga sa operă de pictură, cu aceeași desăvîrșită acuratețe și dra-goste pentru mesteșug care înconjoară arta lui Hundertwasser cu o aură a virtu-ților muncii.

Amelia Pavel

De la Dušanbe la Nurek

Dušanbe. In Parcul Aini

DE PE terasa modernului hotel „Tadjikistan” din Dušanbe culmile veșnic înzăpezite ale Tian-Șanului seamănă uimitor cu imense flori de bumbac desfăcute larg spre albastrul cerului. Până departe, privirea aleargă roată și munții coboară spre oraș alunecând ușor pe apa Dušan-bitcâi. Apa înaltă, cum se numește ea în graiul localnicilor, taie orașul în două și peste maluri stau aruncate poduri superb arcuite, sugerând arabescul rafinat al unor motive decorative din vestimentația tradițională.

În drum spre Expoziția realizărilor naționale tadjice trecem pe lângă bazar și soarele toamnei pare a se fi oprit definitiv în aromele strugurilor alb-roș și în simburii zemoși de rodie. Orașeni grăbiți trec iscoditori de la o tarabă la alta și replicile se succed alert, ritualul tocmelii fiind respectat cu sfințenie. Un țaran de prin părțile sudice ale țării e contrariat când acceptăm sec, dintr-odată, prețul cerut pentru un vas de alamă bătută cu arhaice ornamente decorative. Acum aflui, deși simbolul e vechi, că și aici floarea de piper e semnul focului veșnic și că sigur de aceea la nașterea unui nou copil tadjic mama are grijă să-i pună lângă căpății câteva boabe spre a alunga duhurile rele. Ceea ce m-a surprins intrucitva era faptul că treburile comerțului din bazar sînt încredințate acum, ca și altădată, în exclusivitate bărbaților. Privesc cu atenție și curiozitate acest spectacol policrom și selectez pentru memoria mea afectivă chipurile citorva bătrîni tadjici ori uzbeki cu capul acoperit fie de turbane savant înfășurate, fie cu tiubeteici simple, ale negre, cu motive desenate cu discreție și rafinament. Am aflat, uitîndu-mă plin de interes la tiubeteica înflorată ca o grădină de mai a unei tinere, că podoaba accasia este și semnul hărniciei sale. Ani de zile o tinără în pragul mărișului lucrează la ornamentarea tiubeteicii de sărbătoare.

Pe străzile orașului e animație deși soarele nu s-a arătat de prea multă vreme de după creștele Munților Cerului. Se simte intens pulsul unui oraș nou, cu vocație constructivă, finăr de numai cîteva decenii, înscris adînc în solul fragil al Văii Gheissar. Numărul extrem de mare de cutremure semnalate anual în zonă a făcut ca orașul să se dezvolte mai cu seamă pe orizontală creînd, în dialogul cu verticala munților din apropiere, un distinct acord arhitectural. Cu toate acestea, clădirile ultimilor ani, datorită calculelor și soluțiilor constructive ale arhitecților și inginerilor tadjici, par a se avînta mai curajos spre verticală. Noul edificiu al Facultății politehnice din Dušanbe, încă în lucru, se profilează majestuos pe fundalul crenelat. Fațada, o dantelărie în beton, sugerează multe dintre motivele ornamentale ale artei aplicate tadjice așa cum se înfîlțesc ele în muzeele orașului ori în covoarele de sărbătoare ce împodobesc interiorul iurtei.

Străbat bulevardele largi, tălate drept, simetric față de centrul orașului, deși centru poate fi numit orice colț al acestei așezări invadate de multă vegetație, deși sîntem în inima zmăluită a toamnei. Un popas în piața Aini, cărturar luminat, sărbătorit de curînd de UNESCO, un moment de pioasă reculegere la mausoleul poetului... Locul amintește de mormintele de la Samarkand.

Populația orașului, ca de altfel a întregii țări, e alcătuită din tadjici, uzbeki, ruși și încă foarte multe alte neamuri. Tadjicii au mîndria de a fi pe primul loc între republicile sovietice surori în ceea ce privește natalitatea. De obicei familia tadjică numără de la zece copii în sus. Oamenii sînt frumoși, au un ten măsliniu, oacheș, părul de abanos și descendența lor indo-europeană este evidentă. Doar păstori și cultivatori de bumbac altădată, după Revoluție în Tadjikistan au apărut meserii noi, industria a tras spre oraș un important număr de locuitori ai kișlakurilor risipite pe culmi ori în valea celor cîteva riuri cu apă roșietică izvorînd din ghețari veșnici.

PE O astfel de vale, Gheissar, îmi urmez drumul spre Nurek și munții Tian-Șan îmi înalță o bună bucată de vreme, tovarășie. În stînga și în dreapta goselei ce urcă imperceptibil după ce am lăsat în urmă ultimele clădiri ale Dušanbeului, în fapt ample complexe industriale, întinderi mari de pămînt de culoarea pepenului galben sînt acoperite cu plantații de bumbac alb. Bumbacul gri cu firul lung de pînă la un metru și jumătate, o adevărată bogăție, crește în-deosebi în sudul țării. E sezonul recoltatului și mii de capsule albe explodate spre soare creează un decor hibernal, contrazis doar de aurul vechi al copacilor rari în-oëndiați parcă pe culmi. Imaginea acestor focuri vii are ceva

fabulos, dantelăria munților amplificînd datele realului.

Pe șoseaua largă mișună în sus și în jos camioane colosale purtînd în pîntecele bogat bumbac alb, de zăpadă. Trec prin mici așezări inundate de lumină și cei cîteva bătrîni așezați pe lângă porți într-un interminabil sfat al înțelepților îmi evocă pe cei vechi: Rudaki, Firdusi, Djami, Ariana. Casele sînt miniaturale, se îngrămădesc unele în altele parcă de teama unui ger nemilos și senzația de intimitate devine dominantă. Incredibil de roșie, apa unui rîu poartă la vale mîl și probabil minereu de fier. De fapt, tot timpul cît am stat în Tadjikistan am avut surpriza unor culori unice. Aș spune chiar că reacțiile mele au pornit întotdeauna de la perceperea mai întîi cromatică a priveliștilor desfășurate larg în fața ochilor.

Acum urcăm ușor și de pe cea de a doua terasă a drumului deschiderea spre Tian-Șan îmi creează impresia unei priviri din avion. Valea se pierde adînc în trupul de piatră al muntelui. Pînă acolo poți parcurge cîteva registre de culoare într-o succesiune savantă de pictură flamandă și nu bag de seamă că mă aflui deja în virful ros de vreme al muntelui ce desparte două văi largi, paralele. Altitudinea, peste 1600 de metri, interesează nu ca amănunt turistic, ci pentru că prin voința îndrîjită a oamenilor aici crește vița de vie grea, acum în octombrie, de roace. Mă opresc o clipă, mă uit spre înapoi, dar simt acut tentația de a porni în partea cealaltă, în valea Vakhșului (Vameș, în limba tadjică), unul dintre afluenții Amudariei. Drumul șerpuieste coborînd în serpentine ce îmbrățișează trupul muntelui ca un legămînt sacru. Istoria Tadjikistanului nu este departe de imaginea sinuoasă a acestor drumuri săpate de oameni și de vremuri. Statul Samanizilor, ocupația mongolă din timpul lui Ginghis-han, dominația timuri-zilor, a altor vremelnice dinastii sînt momente cu valoare de reper într-o istorie frămîntată, mai întotdeauna ostilă poporului tadjic. După Revoluția din Octombrie aici a început să se scrie o istorie nouă, demnă, adevărată. Drumul meu spre Nurek era, în fapt, demonstrația la zi a noului destin tadjic. Și asta nu numai pentru metafora luminii ce-mi era la îndemînă, pentru grandiosul baraj de la Nurek, ci pentru că aici, în valea Vakhșului, metamorfozele ultimilor ani erau realități incontestabile.

Cineva, un sătean de prin părțile locului se pare, cînd a părăsit pentru totdeauna Nurekul din cauza nenumerărilor și de tot felul privațiunii, ar fi exclamat: „Doamne, de ce ai mai creat Iadul atîta vreme cît există Nurekul?” Cu această imagine în minte intru în oraș coborînd volutele drumului și primul popas îl fac în fața Casei de cultură unde o stîncă roșie, uriașă, dislocată din roca actualului lac de acumulare, evocă eroismul hidroenergienților tadjici. Aici, însă, la realizarea acestui important obiectiv economie — Nurekul — pulsează în rețelele țării peste 3 milioane de kilowați oră — au lucrat alături de tadjici specialiști ruși și americani. Barajul de pămînt, cel mai înalt din lume — are peste 300 de metri — înseamnă de fapt o filă reprezentativă din istoria contemporană a Tadjikistanului. Lacul de acumulare ocupă circa 71 de km/pătrați și în cele 10 turbine se toarce lumină pentru industria și agricultura tadjică, ambele în plină înflorire. De aceea, pe Vakhș sînt, în diferite stadii de execuție, încă patru asemenea hidrocentrale și, vîzînd construcțiile de azi, cu greu îți poți imagina ce era pe aceste locuri în urmă cu secole, cînd drumurile erau cîtreierate de lungi caravane pierdute în colbul deșertului. Aici, spune legendă, Alexandru Macedon, într-unul din kișlakurile situate pe locul actualului baraj, și-a sărbătorit nunta cu Roxana. Legenda contemporană a Nurekulului ține de rostul multifuncțional al lacului de acumulare deopotrivă util energiei, irigațiilor, microclimatului pînă acum de nesuportat. Nurekul, oraș de numai 20 de ani, e tînăr ca un flăcău tadjic, așa cum am cunoscut ațiția, frumos și demn. Soarele toamnei îi mîngîie trupul și Vakhșul de un albastru ireal, asemeni poate doar albastrului de sub Ceahlău, îi mîngîie diminețile cu azur. Privesc de sus, de pe baraj, și descifrez în apa rîului, în undele învolburate de un tremur lăuntric, povestea unui loc, a unor oameni. Îmi vine în memorie săteanul acela de demult și mă întreb ce-ar mai exclama el oare vîzînd cîte s-au rostuit în anii din urmă prin aceste locuri. Și mi se pare că aud aievea restirea lui entuziasă amplificată în orgile de granit ale munților ca un răsărit continuu.

Valentin Ciucă

Prezențe românești

S.U.A.

● Societatea cinematografică a Universității din Minneapolis a organizat prezentări speciale, pentru presă și public, ale filmului **Pădurea spinzuraților**, în prezența lui Liviu Ciulei, autorul acestei capodopere cinematografice, în prezent conducător artistic al Teatrului Guthrie din capitala statului Minnesota. Prezentarea filmului a fost urmată de un simpozion în cadrul căruia regizorul român a răspuns la numeroase întrebări referitoare la istoria României, producția națională de filme, opera lui Liviu Rebreanu etc.

Din ecourile de presă, foarte favorabile, reținem opiniile cronicarului cinematografic al ziarului „Minnesota Daily”, Michael Phillips, care, sub titlul „Viziunea pură a lui Ciulei”, scria: „Deși activitatea sa la Teatrul Guthrie și acest film românesc din 1965 izvorăsc din lumi artistice diferite, **Pădurea spinzuraților** servește ca un segment fascinant, rareori văzut, al operei lui Liviu Ciulei... **Pădurea...** pune în evidență talentele sale cinematografice la fel de impresionante, atît în spatele aparatului de luat vederi, cît și în fața acestuia [...] Și vizual, filmul este implacabil, de o duritate aproape tactică. Pe scenă stilul vizual al lui Ciulei constituie din imagini largi, petuoase și printr-un contact direct; abordarea sa cinematografică din **Pădurea...** este la fel de constrîngătoare. Aparatul său de luat vederi se mișcă și răgaz în jurul unui peisaj sau al unei conversații, ca un spectator nervos, nepărtinitor. Este un stil vizual tulburător, asemănător prin natura sa cu acela al lui Orson Welles...”

OLANDA

● La televiziunea olandeză a fost prezentat filmul documentar **Excursie în Carpați** al realizatorului Dick Van Bommel, directorul programelor cultural-artistice de la societatea de televiziune NCRV. Menționăm că Dick Van Bommel este autorul unui număr important de filme despre țara noastră, unele realizate în colaborare cu televiziunea română, între care amintim: **Muzeul satului**, **Cusături și costume populare**, **Vestigiile geto-dace** ș.a.

ITALIA

● La Biblioteca „Octavian Goga” din Roma a avut loc centenarul nașterii lui Octavian Goga. Despre viața și opera poetului a vorbit prof. Paolo Soldati. Manifestarea a fost urmată de un recital din lirica lui Octavian Goga.

LUXEMBURG

● Ambasada română din Luxemburg a găzduit o seară de poezie românească în cadrul căreia scriitorul Ion Lazurci a vorbit despre viața literară actuală din țara noastră, despre sursele de inspirație și direcțiile de dezvoltare a literaturii române. A urmat un recital de poezie românească contemporană tradusă în limba franceză. A participat scriitorul luxemburghez Anne Berger și Corneliu Meder, membru în Consiliul de stat al Marelui Ducat al Luxemburgului, redactor al colecției literare „Mol”.

R. A. EGIPT

● La Cairo, sub titlul **Sunet muzicii**, televiziunea egipteană a consacrat o emisiune personalității marelui muzician român George Enescu. Au fost prezentate mai multe lucrări de compozitorul, despre viața opera căruia a vorbit dr. Sarah Al-Kohli, șef de catedră Conservatorului de muzică din Cairo.

„România literară”

Săptămînal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republică Socialistă România

Director GEORGE IVAȘCU

REDACȚIA: București, Piața Sîntei Ilie nr. 1, poarta B2-B3, telefon: 17 60 16. ADMINISTRATIA: Calea Victoriei 113, telefon: 50 74 96. ABONAMENTE: 3 luni — 26 lei; 6 luni — 52 lei; 1 an — 104 lei. Tiparul: Combinatul Poligrafic „CASA ȘTIINȚII”